

ใบงานครั้งที่.....

ลายเซ็นผู้สอน.....

วันที่...../...../.....

ชื่อ - สกุล..... ชั้น..... เลขที่.....

เรื่อง “การสร้างคำในภาษาไทย”

วิชา ภาษาไทย ๒ (ท ๓๑๑๐๒)

การใช้ภาษาไทยของมนุษย์มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน แต่เดิมไทยของเราเป็นภาษาคำโดดซึ่งมักเป็นพยางค์เดียว (๒ พยางค์ขึ้นไปก็พบ) และมีความหมายในตัวเองโดยไม่ต้องประสมกับคำอื่น หรืออาจเรียกว่า “คำมูล” ดังนี้

๑. คำมูล

☑ คำมูล คือ คำที่มีความหมายเป็นคำ ๆ โดยที่ยังไม่ได้ประกอบกับคำอื่น (อาจมีมากกว่า ๑ พยางค์ก็ได้) ดังตัวอย่าง

๑.๑ คำมูลพยางค์เดียว

คำไทยที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	→	ดิน	น้ำ	ลม	ไฟ	เขา	เดือน	ดาว	ฟ้า	เมฆ
คำไทยที่เกี่ยวกับร่างกาย	→	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
คำไทยที่เกี่ยวกับรสชาติ	→	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
คำไทยที่เกี่ยวกับญาติพี่น้อง	→	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

๑.๒ คำมูลหลายพยางค์

☑ คำมูลอาจมีหลายพยางค์ ไม่จำเป็นต้องเป็นพยางค์เดียวโดดเท่านั้น วิธีสังเกตคือแต่ละพยางค์ที่ผสมกันเมื่อรวมกันแล้วจะ “ไม่เกิดความหมายใหม่” นอกจากนี้ยังสังเกตได้อีกว่า “บางพยางค์จะไม่มี ความหมาย” ด้วย

คำสั่ง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย x ในหน่วยคำที่ไม่มี ความหมาย และทำเครื่องหมาย ✓ หน่วยคำที่มีความหมาย แล้วให้เขียนสรุปว่าเป็นคำชนิดใด (ex : คำมูล คำประสม คำซ้อน หรือคำซ้ำ)

สูตรการจำ “แยกไม่ได้ แยกแล้วเนา ไม่เกิดความหมาย”

นาฬิกา	มะละกอ	ตะกร้า	ชนะ	แม่น้ำ
↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓	↓ ↓	↓ ↓	↓ ↓
สรุปว่า	สรุปว่า	สรุปว่า	สรุปว่า	สรุปว่า
.....	.....	.....	.....	.....

บทสรุปเรื่อง “คำมูล”

๑) คำมูลจำเป็นต้องเป็นพยางค์เดียวโดด ๆ เท่านั้น	จริง ☐	ไม่จริง ☐
๒) คำมูลหลายพยางค์ เมื่อแต่ละพยางค์รวมกันจะมความหมายใหม่	จริง ☐	ไม่จริง ☐
๓) คำมูลหลายพยางค์ แต่ละพยางค์ต้องเป็นคำที่มีความหมาย	จริง ☐	ไม่จริง ☐
๔) คำมูลไม่สามารถแยกหน่วยคำออกจากกันได้	จริง ☐	ไม่จริง ☐

☑ แม้คำภาษาไทยจะมีลักษณะเป็นคำโดดและมีความหมายในตัวเองก็ตาม แต่คำในภาษาไทยก็ยังไม่ มีใช้เพียงพอ ไทยจึงมีการคิดหลักการ “ประสมคำ” ขึ้นมา ได้แก่ คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ เพื่อให้ ภาษาไทยมีคำศัพท์มีใช้มากขึ้น

๒. คำประสม

☑ คำประสม คือ.....
ซึ่งคำมูลที่นำมาประสมกันในแต่ละคำ จะต้องมีความหมายที่ต่างกันออกไปด้วย

คำ (คำมูล) + คำ (คำมูล)

=>

เกิดความหมายใหม่

Concept

ex : การสร้างคำประสม

ไฟ + ฟ้า	=	ไฟฟ้า	(พลังงานชนิดหนึ่ง)
ต้น + คิด	=	ต้นคิด	(ผู้ริเริ่มสิ่งประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่)
ม้า + น้ำ	=	ม้าน้ำ	(.....)
ลูก + น่อง	=	ลูกน่อง	(.....)
มือ + ลิง	=	มือลิง	(.....)
นัก + ร้อง	=	นักร้อง	(.....)

หมายเหตุ ถ้าขึ้นต้นด้วยคำดังต่อไปนี้ “นัก ชาว ช่าง ผู้ หมอ การ ความ เครื่อง” ให้เป็นคำประสม

กิจกรรมที่ ๑) หลักสังเกตการพิจารณาคำประสม

คำสั่ง : ให้นักเรียนเติมคำประสมลงในช่องว่างให้ถูกต้อง (ข้อละ ๔ - ๕ คำ)

นัก	
ชาว	
ช่าง	
ผู้	
หมอ	
การ	
ความ	
เครื่อง	

คำสั่ง : ให้นักเรียนเลือกคำประสมที่กำหนดมาให้แล้วนำมาเขียนระบุลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

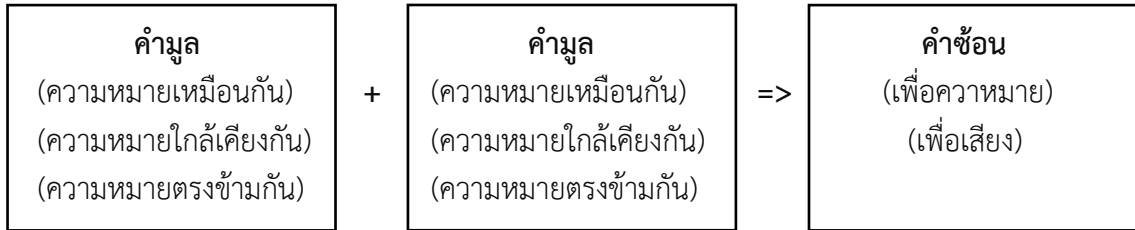
กล้วยแขก แม่บ้าน ยาแดง ยาทก โรงเรียน เตาไรต์ ต้มยำ ต้มซ่า ต้มไข่
ใจดี สะพานลอย รถด่วน น้ำแข็ง ต้มยำ พิมพ์ดีด เลือกตั้ง กินใจ ถูกคอ

นาม + นาม	
นาม + กริยา / กริยา + นาม	
กริยา + กริยา	
ไม่ใช่คำประสม	

๓. คำซ้อน

“คำซ้อน” เป็นลักษณะการสร้างคำที่คล้ายกับคำประสม ต่างกันแต่วิธีการสร้าง คือ คำซ้อนจะสร้างด้วยคำที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกัน มาซ้อนกันเพื่อความหมายหรือเพื่อเสียง

Concept

บ้าน + เรือน = บ้านเรือน

กิจกรรมที่ ๒) หลักสังเกตการพิจารณาคำซ้อน

คำสั่ง : ให้นักเรียนเลือกคำซ้อนที่กำหนดมาให้แล้วนำมาเขียนระบุลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

เจียบสัจด์ เต็ดขาด ถิ่นฐาน รูปร่าง จิตใจ รูปภาพ ย่างเดิน สร้างสรรค์ สวยงาม
 ดุกดิก จุกจิก งอแง จ้วเจี้ย นัวเนีย โอนเอน อ้อนแอ้น ดีชั่ว มีดคำ เสื้อผ้า

๓.๑ ซ้อนเพื่อความหมาย

.....

.....

.....

.....

▼

สรุปคำซ้อนเพื่อความหมาย

๓.๒ ซ้อนเพื่อเสียง

.....

.....

.....

.....

▼

สรุปคำซ้อนเพื่อเสียง

๔. คำซ้ำ

“คำซ้ำ” คือ การนำคำมูลมาซ้ำกันโดยใช้เครื่องหมาย “ๆ” ซึ่งส่งผลให้ความหมายต่างกันไปหรือเพิ่ม/ลดน้ำหนักความหมายของคำ ดังนี้

๔.๑ การใช้คำซ้ำเพื่อให้ความหมายต่างกันไป

หมู หมายถึง _____	หมูๆ หมายถึง _____
เพื่อน หมายถึง _____	เพื่อนๆ หมายถึง _____
หลัง หมายถึง _____	หลังๆ หมายถึง _____

๔.๒ การใช้คำซ้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนัก / ลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม

หนังสือหนาๆ	☐ เพิ่มน้ำหนักคำ	☐ ลดน้ำหนักคำ
วิ่งให้มันเร็วๆ หน่อย	☐ เพิ่มน้ำหนักคำ	☐ ลดน้ำหนักคำ
จ่ายๆ เข้าไปเถอะรำคาญ	☐ เพิ่มน้ำหนักคำ	☐ ลดน้ำหนักคำ

แบบทดสอบเรื่อง “การสร้างคำในภาษาไทย”

คำสั่ง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ลงในคำตอบที่ถูกต้องเพียง ๑ ตัวเลือก

๑. ข้อความต่อไปนี้ไม่มีประสมกึ่งคำ

“สมศักดิ์เป็นหัวหน้าในสำนักงาน เขามีเพื่อนร่วมงานอีก ๔ คน เวลาคนอื่นไม่อยู่สมศักดิ์จะต้องยื่นตรงคอยรับลูกค้า”

๑. ๖ คำ   ๒. ๕ คำ   ๓. ๔ คำ   ๔. ๓ คำ

๒. ข้อใดเป็นคำซ้อนทุกคำ

๑. แนบชิด กับแก้ม เก่งกาจ   ๒. ไร้ดี ไถ กล่าวหา เอาอย่าง
๓. อ้อยอิง ป่าวร้อง โยนกลอง   ๔. หมดสิ้น กัดค้น ใหม่เอี่ยม

๓. คำซ้อนในข้อใดประกอบขึ้นจากคำที่มีความหมายไม่ต่างกัน

๑. ขวากหนาม ซ่อมแซม   ๒. สักการบูชา เปลี่ยนแปลง
๓. คาดคะเน ซ่อนเร้น   ๔. หยุดยิ่ง อภิบาลรักษา

๔. คำซ้ำในข้อใดทำหน้าที่ในประโยคต่างกับข้อใด

๑. เห็นกันพลัด ๆ ก็ได้ข่าวว่าสมบัติตายเสียแล้ว
๒. เขาเดินกระต๊อบเท้าปึง ๆ เข้าไปในครัว
๓. เขามาถึงสนามบินเห็นเครื่องบินออกไปลิบ ๆ
๔. ผู้หญิงสวย ๆ ทุกวันนี้ทำงานนอกบ้าน

๕. ข้อใดมีคำซ้อนมากที่สุด

๑. แต่หนาวใจยากแค้นนี้แสนเข็ญ   ๒. ออกแออัดผู้คนอยู่ล้นหลาม
๓. ในแหล่งหล้าใครไม่มีเสมอเหมือน   ๔. ไม่สมประกอบทรัพย์สินก็ขัดสน

๖. การใช้ซ้ำในข้อใดต่างจากข้ออื่น

๑. น้ำพระทัยเธอซ่อน ๆ คิดไม่ขาด   ๒. น้ำพระชลนัยน์ไหลลงหลัง ๆ
๓. พุ่มไม้ครึ้มเป็นเงา ๆ ชะเงงเงื้องม   ๔. ผุ่งสุกุดออกหากินบินเกริ่นก้องร้องอยู่แจ้ว ๆ

๗. ข้อใดเป็นคำซ้อนทุกคำ

๑. กล้ากลืน เคยตัว ติดตาม   ๒. อวดอ้าง หมายถึง เคลื่อนคล้อย
๓. พรุ่งพร้อม ห่างเห่ง วิ่งเวง   ๔. ร้อยหรร โศกศัลย์ ตกยาก

๘. ข้อใดเป็นคำประสมทุกคำ

๑. กรรมเก่า น้ำเน่า สาดโคลน สั่นคลอน   ๒. แกะดำ นั่งร้าน วางมวย ผุยผง
๓. เล่นตัว วางมือ หมกเม็ด แพแตก   ๔. จุดจบ สับหลัก เลวทราม ลายคราม

๙. ข้อใดมีคำซ้ำที่แสดงความหมายต่างจากข้ออื่น

๑. ผนตกพรวด ๆ ทั้งคืน   ๒. ป้าของสมชาติชอบพูดซ้ำ ๆ
๓. สมศรีชอบใช้ดินสอให้หมดไปเป็นแท่ง ๆ   ๔. สมชายรู้ว่า ๆ จะขอเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด

๑๐. ข้อใดเป็นคำซ้อนทุกคำ

๑. ปล่อยวาง ลำน้ำ แผ่นโผน นับถือ   ๒. เจียบสังัด เรืองรอง ขมิขมัน ห้องหอ
๓. สูญเสีย พักผ่อน สัตย์ซื่อ วิธีการ   ๔. เหตุการณ์ มิตรสหาย โกรธเคือง พบพาน

๑๑. ข้อใดเป็นคำประสมทุกคำ

๑. ของขลัง ชุ่มชม เรือด่วน สามชুম   ๒. เรียงเบอร์ ข้าวสวย มูมมาม เหล็กตัด
๓. มือถือ เครื่องบิน ต้มเต็ม รูปภาพ   ๔. แม่พิมพ์ เครื่องคิดเลข แกงไก่ ขายหน้า

๑๒. ข้อใดเป็นได้ทั้งกลุ่มคำและคำประสม

๑. เก็บอารมณ์ ๒. เขียนหนังสือ ๓. ร้อยดอกไม้ ๔. ทอดสะพาน

๑๓. ข้อใดเป็นคำประสมทุกคำ

๑. งานเด็ด งานร้อน งานแบน งานเปล ๒. คิดถึง คิดอ่าน คิดค้น คิดดู
๓. เตะจมูก เตะตา เตะกัน เตะฉาก ๔. คำขวัญ คำคม คำตั้ง คำตาย

๑๔. ข้อใดมีคำซ้ำที่แสดงความหมายต่างจากข้ออื่น

๑. ฉันไม่ชอบผ้าตาใหญ่ ๆ แบบนี้ ๒. ต้องตั้งใจทำการบ้านน่ะอย่าทำส่ง ๆ มา
๓. ขอยืมเสื้อสวย ๆ ใส่สักตัวเถอะ ๆ ๔. อยู่ดี ๆ มาหลายวันเลยรู้สึกเพลีย

๑๕. ข้อใดเป็นคำซ้อนทุกคำ

๑. เปรียบเทียบ พักผ่อน ฟุ้งซ่าน ชิงชัย ๒. ปิดปัง เพลียงพล้า เฟื่องฟู ลบล้าง
๓. ลอดช่อง พิศดู จนถึง สารบรรณ ๔. เปิดเผย พุ่มพัก กรอบเค็ม อุ่มชู

๑๖. ข้อความต่อไปนี้คำประสมจำนวนเท่าใด (ไม่นับคำซ้ำ)

“ปัจจุบันสินค้าต่าง ๆ ที่ขายได้ ไม่ได้ขายด้วยคุณภาพอย่างเดียวแล้ว แต่ขายด้วยภาพลักษณ์ที่ดีด้วย นั่นหมายความว่าห้างนั้นบริษัทนั้นมีชื่อเสียงดี มีสินค้าดี มีภูมิหลังดี และสินค้านั้นเป็นที่เชื่อถือในวงการค้า”

๑. ๔ คำ ๒. ๕ คำ ๓. ๖ คำ ๔. ๗ คำ

๑๗. ข้อใดไม่มีคำซ้อน

๑. หน้าตาของสลวยดูสดใสขึ้นเมื่อทราบข่าวคนรักของเธอ
๒. สาธิตไม่รู้จักมักคุ้นกับอัครนี้อย่างไรแต่เขาก็มาชวนเธอทำงาน
๓. รจนารถอยู่ในวันวนของความทุกข์ที่ดูจะหาทางออกไม่ได้
๔. กนกเราไม่เคียดร้อนที่คนเข้าใจผิดเรื่องการทำงานของเธอ

๑๘. คำซ้ำในข้อใดมีความหมายต่างจากข้ออื่น

๑. เรากำลังฟังเพลินเธอก็หยุดเล่าเสียเฉยๆ ๒. คนช่วยงานเยอะแล้วเรานั่งเฉยๆ ดีกว่า
๓. นักเรียนมักกลัวครูที่ทำหน้าเฉยๆ ๔. ไหนว่าเธอเขาเป็นคนเฉยๆ ใจ

๑๙. คำซ้อนในข้อใดประกอบด้วยคำไทยกับคำเขมรทุกคำ

๑. ปรับปรุง แลกเปลี่ยน ล้างผลาญ ๒. คุ่มกัน ละเอียดลออ ต่าทอ
๓. กล้าหาญ ปั่นทอน เพื่อนเกลอ ๔. โง่เขลา เจียบสังัด ฝุ่นละออง

๒๐. ข้อใดมีคำที่ไม่ใช่คำประสม

๑. ขั้วโลก ข้าวหลาม เข้ารอบ ๒. จนมุม จวนตัว ใจเพชร
๓. ชูชีพ เข็ดหุน เขิงกราน ๔. ดินดาน เดิมพัน เดินสาย